

Кожна з перелічених ознак має лише ймовірнісний, непрямий характер і не завжди може слугувати самостійною підставою для звинувачення працівника системи МВС України в корупції. Про ймовірність корумпованості можна стверджувати лише тоді, коли такої посадової особи одночасно стосуються не менше половини з перелічених ознак. Причому їхня дія повинна мати стійкий, тривалий (наприклад, ознаки спостерігаються протягом року) характер [2].

Переконані, що з'ясування факторів, які детермінують корупцію, є ефективною передумовою її протидії. Це дає змогу визначити зумовленість такого соціального явища, як корупція. Розгляд вказаного питання є вкрай важливим ще й з огляду на те, що корупція є явищем, здатним самостійно розвиватися й самодетермінуватися у межах будь-якої системи, зокрема системи МВС України.

Список бібліографічних посилань

1. Барометри світової корупції: українці дорослішають і вчать розраховувати лише на себе // Transparency international Ukraine : сайт. URL: <https://ti-ukraine.org/news/barometr-svitovoi-koruptsii-ukraintsi-doroslishaiut-i-vchatsia-rozrahovuvaty-lyshe-na-sebe> (дата звернення: 09.02.2019).

2. Перевірка уповноваженими посадовими особами МВС України інформації про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення : метод. рек. / О. М. Стрільців, А. Б. Фодчук, В. О. Мартиненко та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. 48 с.

Одержано 11.02.2019

УДК 343.123.12(47+57)

Яніслав Сергійович ВАЛЕНКОВ,

курсант I курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

(науковий керівник – Дедурін Г. Г., кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ)

СТАНОВЛЕННЯ КАРНОГО РОЗШУКУ УСРР

Події революцій, громадянської війни, різке погіршення соціально-економічного становища більшої частини населення, поглиблене більшовицькою політикою воєнного комунізму зумовили значне ускладнення криміногенної ситуації, зростання загальнокримінальної злочинності. Основний тягар боротьби з нею впав на плечі тільки-но створених органів карного розшуку. Саме те, як правоохоронні органи, зокрема підрозділи карного розшуку, організовували свою діяльність задля ефективної протидії кримінальним елементам, досьогодні представляє чималий науковий інтерес.

З початку 1920 р. в УСРР замість колишніх судово-кримінальних відділів при органах юстиції почали створюватися карні розшуки. Вже в лютому 1920 р. карний розшук було передано з Наркомюсту УСРР у підпорядкування НКВС республіки [2, с. 24]. Співробітники новостворених відділів використовували в роботі методи антропометрії, дактилоскопії та сформували картотеку з фотознімками злочинців. Першим начальником харківського губерньського карного розшуку було призначено Гаврила Сіверса [3, с. 276]. Частиною організаційної структури карного розшуку УСРР були залізнична та водна слідчо-розшукова міліція, що теж виникла у 1920 році.

З 1921 р., тобто з часу початку повільного переходу до НЕПу, дещо змінюється характер злочинності, на провідні ролі виходять її загально кримінальні форми, а саме – розбій та пограбування. Розвиток чисто кримінального бандитизму викликав організацію при карному розшуку бригад швидкого реагування «Мобіль». З цього часу починається диференціація роботи карного розшуку, як боротьба з нічними нальотами, міським кримінальним середовищем, пограбуваннями та розбоєм у сільській місцевості, вбивствами.

Тоді як міліцейські кадри поступово переходять до виконання «громадських» обов'язків: захисту порядку і спокою у публічних місцях, боротьба з хуліганством, самогоноварінням, адміністративними правопорушеннями та інше.

Про активність роботи органів карного розшуку свідчать такі цифри: протягом 1921 р. його співробітниками було заарештовано 61,7 тис. підозрюваних у скоєнні протиправних дій, понад 800 злочинців було вбито під час затримання. В наступні роки ця цифра зменшується до 446 (1922 р.), 230 (1923 р.), що свідчило про зростання професіоналізму співробітників карного розшуку.

У 1922 р. у карному розшуку УСРР відбувалися суттєві організаційні зміни. До середини 1922 р. було розформовано лінійні залізничні карні розшуки, водна і транспортна міліції. Їх повноваження перейшли до органів транспортних відділів ДПУ і військ залізничної охорони.

З метою посилення боротьби з кримінальною злочинністю, наказом НКВС УСРР від 10 квітня 1922 року, карний розшук був виділений у самостійне управління з безпосереднім підпорядкуванням Народному комісаріату внутрішніх справ. У його складі, як самостійний підрозділ була виділена секретна частина, очолювана завідувачем агентурою. З цього періоду почався новий етап у протидії організованих злочинності.

На перші місця у міліцейських звітах виходять загальнокримінальні форми злочинності, а саме – розбій та пограбування. Наприклад, на Харківщині тільки у 1921 р. було зафіксовано 3274 розбійних нападів, під час яких постраждало близько тисячі чоловік [3, с. 117]. Якщо прослідкувати динаміку злочинності за місяцями, то можна побачити загрозливу тенденцію до її зростання: у січні сталося 189 нападів, у червні – 312, а у грудні вже 397 [3, с. 118]. Слід відзначити, що це тільки ті випадки, за якими було збуджено карні справи. За цей період у Харківській губернії від рук бандитів загинуло 123 працівники міліції [1, с. 24–25].

Але, не дивлячись на вищезазначені труднощі, співробітники органів карного розшуку набували досвіду, сумлінно підвищували свій професійний рівень, ретельно підходили до виконання службових обов'язків, в чому переконують наступні цифри: протягом 1921 р. його співробітниками було заарештовано 61,7 тис. підозрюваних у скоєнні протиправних дій, понад 800 злочинців було вбито під час затримання. В наступні роки ця цифра зменшується до 446 (1922 р.), 230 (1923 р.), що свідчило про зростання професіоналізму співробітників карного розшуку [4, с. 30].

Органи карного розшуку УСРР вже у період свого становлення відіграли істотну роль у боротьбі з загальнокримінальною злочинністю, представляючи свого роду авангард цієї боротьби. Їх структурно-організаційні зміни були напряму пов'язані з тими змінами, які відбувалися у характері злочинності в перші роки після запровадження НЕПу. Спроба відокремлення карного розшуку від загальної міліції не виправдала себе. Вже через рік ці правоохоронні структури було знову поєднано. Це підвищило ефективність діяльності міліцейських органів. Так, у 1924 – 1925 рр. рівень розкриття злочинів у Харківській губернії був не меншим ніж 60 % [4, с. 32]. Тобто, незважаючи на значні труднощі та деяку непослідовність у процесі структурного оформлення карного розшуку у системі правоохоронних органів, оперативно-пошукова робота удосконалювалася, поступово накопичувався досвід, набувалися навички, уміння, що сприяло більш ефективній боротьбі зі злочинним світом.

Список бібліографічних посилань

1. Історія органів внутрішніх справ : навч. матеріали до спецкурсу : у 2 ч. Ч. II: XX століття / за ред. Л. О. Зайцева. Харків : Ун-т внутр. справ, 1999. 154 с.
2. Карний розшук України. Відданість, вірність, відвага : довідково-історичне вид. / ред. І. Довгаль. Київ : Світ Успіху, 2009. 402 с.
3. Курило С. Г. Жизни своей не щадя. Из истории милиции Харьковщины. Харьков, 1987. 295 с.
4. Гувэ О. Шесть лет борьбы с уголовной преступностью на Украине. *Бюллетень НКВД*. 1925. № 2. С. 26–33.

Одержано 28.02.2019

УДК 342.7

Андрій Андрійович ВЕРЕСТИН,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ПРАВОЗАХИСНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ЛЮДИНИ

Важливою складовою механізму реалізації суб'єктивних прав і свобод є соціально-правовий захист громадян. Це комплекс заходів політичного, економічного, ідеологічного, соціального і юридичного характеру, спрямованих на підтримку в державі порядку і умов для нормального життя і діяльності населення. Йдеться про гарантії, призначення, яких полягає в тому, вони забезпечують найбільш сприятливу обстановку для того, щоб юридичний статус особи, її права і свободи ставали реальним фактичним становищем кожного окремого члена суспільства. Без відповідних гарантій проголошені в конституційному законі права і свободи не можуть бути реалізовані в повній мірі і, по суті, перетворюються на порожній звук. Тому реалізація